

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ Κ Μ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή Νο 43841/02)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
07 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2005

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, που καθορίζονται στο άρθρο 44 παρ.2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές τροποποιήσεις.

Στην υπόθεση Έ Μ κατά της ΕΛΛΑΔΑΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα) συνεδριάζοντας σε συμβούλιο, αποτελούμενο από :

κ. Λ. ΛΟΥΚΑΙΔΗ, Πρόεδρο

κ. Σ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ

κα Φ. ΤΟΥΛΚΕΝΣ

κα Ε. ΣΤΕΙΝΕΡ

κ. Μ. ΧΑΖΙΓΙΕΦ

κ. ΝΤ. ΣΠΙΛΜΑΝΝ

κ. Σ.Ε. ΓΙΕΜΠΕΝΣ, Δικαστές και

κ. Σ. ΚΕΣΑΜΠΑ, Αναπληρωτή Γραμματέα Τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 17 Μαρτίου 2005, Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1.- Η υπόθεση ξεκίνησε με προσφυγή (No 43841/02) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την οποία υπήκοος του εν λόγω Κράτους, ο κ. Κ Μ («προσφεύγων») εισήγαγε ενώπιον του

Δικαστηρίου στις 6 Δεκεμβρίου 2002, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2.- Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εντεταλμένους αντιπροσώπους της κ. ΑΠΕΣΟ, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κ. Ι. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟ, Εισηγητή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

3.- Στις 9 Φεβρουαρίου 2004, το Δικαστήριο αποφάσισε να κοινοποιήσει την αίτηση, που αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας στην Κυβέρνηση. Επικαλούμενο το άρθρο 29 παρ.3 της Συνθήκης, αποφάσισε να αποφανθεί ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

4.- Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1932 και διαμένει στην Αθήνα.

5.- Στις 27 Φεβρουαρίου 1989, ο προσφεύγων άσκησε ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας αίτηση ακύρωσης μιας υπουργικής απόφασης, η οποία ανακαλούσε την προαγωγή του στη θέση του επιθεωρητή δημόσιας εκπαίδευσης.

6.- Με την απόφαση Νο 2132/1991, η υπόθεση παραπέμφθηκε ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Την 1^η Απριλίου 1993, το Εφετείο απέρριψε την προσφυγή (απόφαση Νο 381/1993). Την 1^η Δεκεμβρίου 1993, ο προσφεύγων άσκησε έφεση. Σε διαφορετικές ημερομηνίες κατέθεσε πολλές συμπληρωματικές παρατηρήσεις.

7.- Στις 30 Απριλίου 2002, το Συμβούλιο Επικρατείας επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση. Το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε, κυρίως, ότι η ανάκληση της προαγωγής του προσφεύγοντα έλαβε χώρα ενώ ο τελευταίος είχε βγει ήδη σε σύνταξη, ότι δεν αποτελούσε κάποια μομφή και ότι δεν επέφερε καθόλου μείωση της σύνταξής του (απόφαση Νο 1338/2002). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2002.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**I.- ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ****A.- ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

8.- Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, ότι η διάρκεια της διαδικασίας αφήφησης την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ.1 της Σύμβασης, το οποίο διατυπώνεται με τον ακόλουθο τρόπο :

«Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να εξετασθεί η υπόθεσή του δίκαια (...) μέσα σε λογική προθεσμία, από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) σχετικά με αμφισβητήσεις επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικού χαρακτήρα (...)».

9.- Η προς εξέταση περίοδος ξεκίνησε στις 27 Φεβρουαρίου 1989 και ολοκληρώθηκε στις 30 Απριλίου 2002, διήρκεσε δηλαδή δεκατρία χρόνια, δύο μήνες και τρεις ημέρες για τους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας.

1.- ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

10.- Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, ότι η αίτηση εισήχθηκε περισσότερους από έξι μήνες μετά τις 30 Απριλίου 2002, ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο Επικρατείας εξέδωσε την απόφασή του. Ήταν, λοιπόν, εκπρόθεσμη.

11.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την πάγια νομολογία του, σύμφωνα με την οποία, όταν ο προσφεύγων έχει το δικαίωμα να του επιδοθεί αυτεπάγγελτα αντίγραφο της οριστικής εθνικής απόφασης, είναι πλέον σύμφωνο με τη ρύθμιση και το σκοπό του άρθρου 35 παρ.1 της Σύμβασης να θεωρηθεί, ότι η προθεσμία των έξι μηνών αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία επίδοσης του αντιγράφου της απόφασης (*ΒΟΡΜ κατά Αυστρίας*, απόφαση της 29 Αυγούστου 1997, *Συλλογή Αποφάσεων* 1997 – V, σελ. 1547, παρ. 33). Άρα, όταν η επίδοση δεν προβλέπεται

από το εσωτερικό δίκαιο, όπως στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε, ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η ημερομηνία καθαρογραφής της απόφασης, ημερομηνία από την οποία οι διάδικοι μπορούν να λάβουν πραγματικά γνώση του περιεχομένου της (βλ, κυρίως, *ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ κατά Ελλάδας*, No 31423/96 παρ. 30, CEDH 1999-II). Το Δικαστήριο δεν προέβαλε κάποιο λόγο να παρεκκλίνει από τη νομολογία αυτή στην συγκεκριμένη περίπτωση. Σημειώνει, ότι, στην συγκεκριμένη περίπτωση, η οριστική εθνική απόφαση καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2002 και ότι η προσφυγή εισήχθη τρεις ημέρες αργότερα, δηλαδή στις 6 Δεκεμβρίου 2002. Πρέπει, λοιπόν, να απορρίψει τη σχετική αναφορά.

12.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει, εξάλλου, ότι η εφαρμοσιμότητα του άρθρου 6 της Σύμβασης δεν αμφισβητήθηκε από τους διαδίκους και ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν είναι εμφανώς αβάσιμος, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ.3 της Σύμβασης. Διαπιστώνει, επιπλέον, ότι δεν προσκρούει σε κανένα άλλο λόγο απαράδεκτου.

2.- ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

13.- Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται, ότι η υπόθεση παρουσίαζε κάποια πολυπλοκότητα και ότι ο αιτών κατέθεσε κατ' επανάληψη συμπληρωματικές παρατηρήσεις, κάτι, που καθυστέρησε περισσότερο την εξέταση της υπόθεσης. Διαπιστώνει, ότι τα δικαστήρια, που επιλήφθηκαν της υπόθεσης, αποφάσισαν μέσα σε λογικές προθεσμίες.

14.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι ο λογικός χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τα περιστατικά της υπόθεσης και τα κριτήρια, που καθιερώνονται από τη νομολογία του, ιδιαίτερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, τη συμπεριφορά του προσφεύγοντα και αυτή των αρμοδίων αρχών, καθώς και η σημασία του αντικείμενου της διαφοράς για τους εμπλεκόμενους (βλ. μεταξύ άλλων,

ΦΡΥΝΤΛΕΝΤΕΡ κατά Γαλλίας (GC), No 30979/96, παρ. 43 CEDH 2000 – VII).

15.- Το Δικαστήριο επεξεργάσθηκε κατ' επανάληψη υποθέσεις, που ασχολούνται με θέματα παρόμοια με αυτό της εν λόγω υπόθεσης και διαπίστωσε την παραβίαση του άρθρου 6 παρ.1 της Συνθήκης (βλ. προαναφερόμενη υπόθεση *ΦΡΥΝΤΛΕΝΤΕΡ*)

16.- Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία, που του προσκομίσθηκαν, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η Κυβέρνηση δεν προέβαλε κάποιο γεγονός ή επιχείρημα, που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα υπόθεση. Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του στο θέμα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά, ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Κατά συνέπεια, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 παρ.1 σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας.

Β.- ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.

17.- Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, ότι δεν έτυχε δίκαιης δίκης. Ισχυρίζεται, ειδικότερα, ότι τα δικαστήρια, που επιλήφθηκαν, διέπραξαν λάθη επί του δικαίου και επί της ουσίας και ότι το Συμβούλιο Επικρατείας θα έπρεπε να τον δικαιώσει, επειδή η ανάκληση του διορισμού του ήταν παράνομη, αυθαίρετη, εξευτελιστική και άδικη.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

18.- Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 της Συνθήκης, ο σκοπός του είναι να εξασφαλίζει τη τήρηση των δεσμεύσεων, που προκύπτουν από τη Σύμβαση για τα συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, δεν ανήκει στην αρμοδιότητά του να γνωρίζει λάθη επί του δικαίου ή επί της ουσίας, τα οποία διαπράχθηκαν δήθεν από εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να έχουν

θίξει δικαιώματα και ελευθερίες, που προστατεύονται από τη Σύμβαση. Επιπλέον, αν η Σύμβαση εγγυάται στο άρθρο της 6 το δικαίωμα δίκαιης δίκης, δεν ρυθμίζει, εντούτοις, το παραδεκτό των αποδείξεων ή την αξιολόγησή τους, κάτι, που επαφίεται κατ' αρχήν στο εσωτερικό δίκαιο και στα εθνικά δικαστήρια. (ΓΚΑΡΣΙΑ ΡΟΥΙΖ κατά Ισπανίας, (GC), No 30544/96, παρ. 28, CEDH 1999-I).

19.- Επομένως, το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στην εξέλιξη της διαδικασίας, η οποία σεβάσθηκε την αρχή της κατ' αντιμωλίας και κατά τη διάρκεια της οποίας ο προσφεύγων μπόρεσε να παρουσιάσει όλα τα επιχειρήματα για την υπεράσπιση της υπόθεσής του. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εξεταζόμενη στο σύνολό της, η επίδικη διαδικασία ήταν δίκαιη, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.1 της Συνθήκης.

20.- Κατ' ακολουθία ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί ως προφανώς αβάσιμος, σε εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 και 4 της Συνθήκης.

II.- ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

21.- Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Συνθήκης,
«Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει,, ότι υπάρχει παραβίαση της Συνθήκης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει να εξαιρεθούν, παρά ατελώς, οι συνέπειες της παράβασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί στο θιγόμενο μέρος, αν συντρέχει περίπτωση, δίκαιη αποζημίωση».

A.- ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΞΟΔΑ

22.- Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, ότι υπέστη εγκεφαλικό επεισόδιο και ότι έπρεπε να νοσηλευθεί. Προσκόμισε, επιπλέον, δύο τιμολόγια, που εκδόθηκαν στο όνομα του δικηγόρου του για την εθνική διαδικασία, συνολικού ποσού Δρχ. 9.000 (€ 27) καθώς και παράβολο ύψους €

480,65, σαν έξοδα σχετικά με τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας. Εναπόκειται στη κρίση του Δικαστηρίου για την αποζημίωση της υλικής και ηθικής ζημίας, που υπέστη, καθώς και για την επιστροφή των δικαστικών εξόδων.

23.- Η Κυβέρνηση δεν έλαβε θέση στο θέμα αυτό

24.- Το Δικαστήριο διαπιστώνει, ότι ο προσφεύγων δεν τεκμηρίωσε την αίτησή του για την υλική αποζημίωση. Κατά συνέπεια, η ζημία αυτή δεν αποδείχθηκε και η αίτηση, στο σημείο, που την αφορά, πρέπει να απορριφθεί. Το Δικαστήριο εκτιμά, αντίθετα, ότι η παράταση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στον προσφεύγοντα βέβαιη ηθική ζημία, που δικαιολογεί την παροχή αποζημίωσης. Το Δικαστήριο διαπιστώνει, επιπλέον, ότι ο προσφεύγων επιβαρύνθηκε με έξοδα για την εκπροσώπησή του ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων, έξοδα, που δικαιολογούνται εν μέρει. Αντίθετα, το Δικαστήριο σημειώνει, ότι ο προσφεύγων, ο οποίος δεν εκπροσωπήθηκε από δικηγόρο, δεν δικαιολογεί ότι επιβαρύνθηκε με ιδιαίτερα έξοδα για την προσφυγή του στο Στρασβούργο και εκτιμά, ότι δεν πρέπει να του επιδικασθεί κάποιο ποσό για το θέμα αυτό.

25.- Με βάση όσα έγιναν δεκτά παραπάνω, το Δικαστήριο, αποφασίζοντας δίκαια σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης, αποφασίζει να χορηγήσει στον προσφεύγοντα συνολικό ποσό € 4.000 για ηθική ζημία και έξοδα πλέον των φόρων επί του ανωτέρου ποσού.

B.- ΤΟΚΟΙ ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑΣ

26.- Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να βασίσει τον τόκο υπερημερίας στο οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή δεκτή σχετικά με την αίτηση, που εκφράσθηκε για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας και απαράδεκτη για τα λοιπά.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης
3. *Αποφαίνεται* ότι
 - το εναγόμενο Κράτος πρέπει να καταβάλει στον προσφεύγοντα μέσα σε διάστημα τριών μηνών από τότε που η απόφαση θα καταστεί οριστική, σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, € 4.000 για ηθική βλάβη και δικαστικά έξοδα, πλέον των φόρων επί των ανωτέρων ποσών.
 - από τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξηθεί με απλό επιτόκιο ίσο με το οριακό επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που εφαρμόζεται κατά την περίοδο αυτή, αυξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

Συντάχθηκε στα γαλλικά, μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 07 Απριλίου 2005 σε εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Σαντιέγκο ΚΕΣΑΝΤΑ Υπογράφes Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Αναπληρωτής Γραμματέας Πρόεδρος

Επικύρωση του φωτοαντιγράφου στο Στρασβούργο στις 07.04.2005 από το Σ. ΚΕΣΑΝΤΑ, Αναπληρωτής Γραμματέας Τμήματος

Υπογραφή Σ. ΚΕΣΑΝΤΑ

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο αντίγραφο στα γαλλικά

Αθήνα, 06.05.2005 Η Μεταφράστρια Ε. Παπαμαύρου